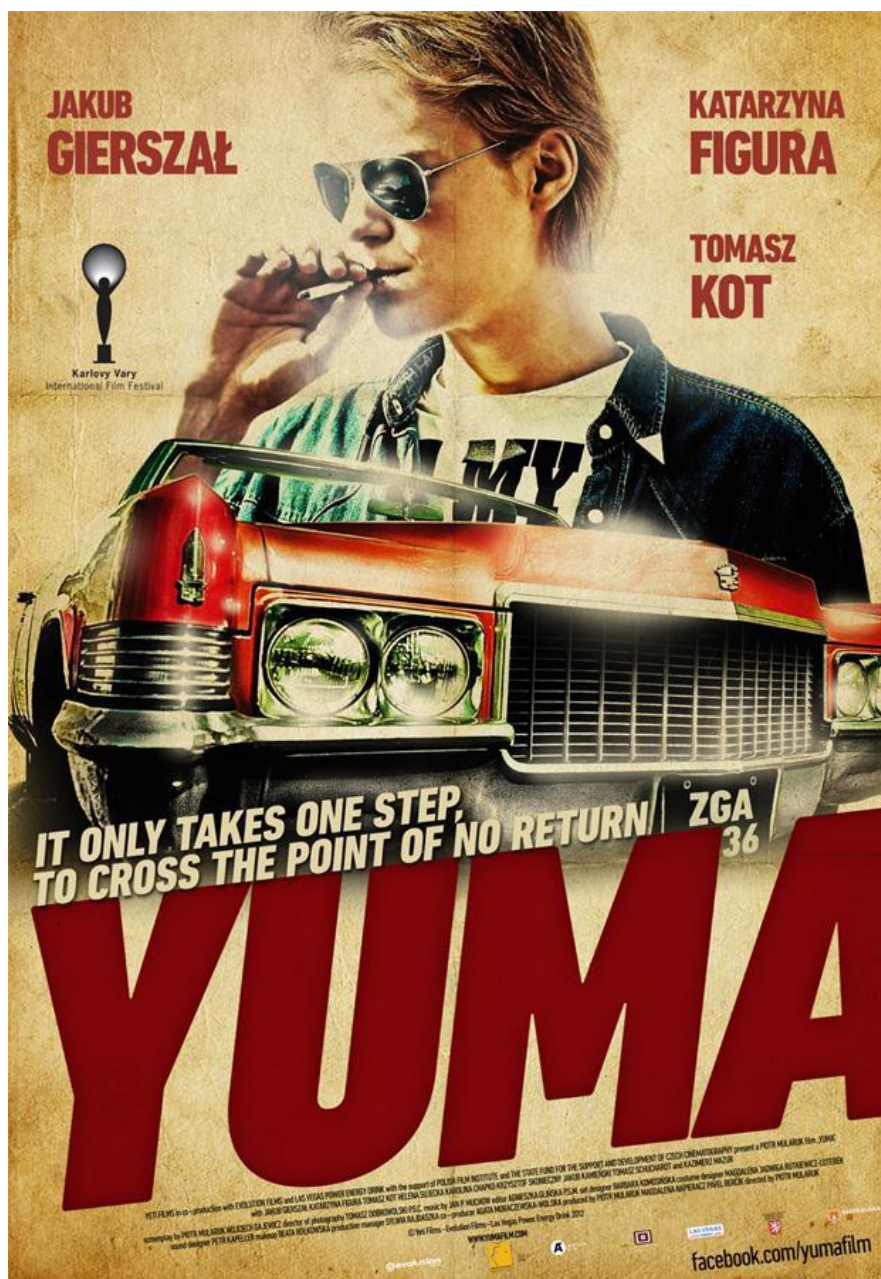

YUMA

Polsko, Česká republika 2012

Premiéra: 25. 10. 2012

Formát: DCP, 35 mm, barevný, Dolby Digital SRD

Délka: 112 min

Verze: polsky, německy s českými titulky

Distributor: CinemArt, a.s.

Přístupnost: od 12 let

Tvůrci:

Režie PIOTR MULARUK

Scénář PIOTR MULARUK, WOJCIECH GAJEWICZ

Kamera TOMASZ DOBROWOLSKI

Střih AGNIESZKA GLIŃSKA

Výtvarník BARBARA KOMOSIŃSKA

Hudba JAN P. MUCHOW

Hrají:

Zyga – JAKUB GIERSZAŁ

Halinka - KATARZYNA FIGURA

Opat – TOMASZ KOT

Bullet – KRZYSZTOF SKONIECZNY

Hammer – JAKUB KAMIEŃSKI

a další

O FILMU:

Začínají devadesátá léta, život v polsko-německém pohraničí se však po pádu železné opony zatím nijak zvlášť nezměnil.

Dvacátníka Zyga /talentovaný Jakub Gierszał/ už nebaví dívat se na módní výstřelky a západní vymoženosti jen v barevných časopisech. Spolu s kamarády se rozhodne rozzářit život v ospalém šedém městečku a sobě i jeho obyvatelům trochu přilepšit. Západoněmecké obchody přetékající zbožím jsou pro mladíky přece jen příliš velkým lákadlem...

Hlavní hrdina Zyga je svědkem morálního rozkladu společnosti, ve které žije. Slibovaná změna se nikdy v jeho městečku neodrazila, přitom kousek za německými hranicemi je vše, co si můžete přát. **Zyga se vydává za hranice páchat drobné přestupky - malé zločiny, kterým říká „yuma“.** Doma poté rozdává nakradené Adidasky a další atraktivní zboží, které z něj v očích lidu dělají hrdinu. Než si Zyga stačí uvědomit následky svého jednání, peníze mu zamlží mysl a zcela převzmou nadvládu nad jeho naivními sny o lepším životě.

Piotr Mularuk se ve svém působivém dramatu, v němž nechybí akce, inspiroval skutečnými událostmi. Situací, jež po rozpadu sovětského bloku panovala v polsko-německém pohraničí a svého času plnila titulní strany polských novin.

Debutující režisér film zručně protkal westernovými motivy, odkazujícími mimo jiné ke slavnému snímku Delmera Davese z roku 1957 *Cesta za záchranou*, který Zyga zasněně sleduje v poloprázdném místním kině.

Film byl s úspěchem uveden na MFF Karlovy Vary 2012 v soutěžní sekci Na východ od Západu. V současné době cestuje po dalších mezinárodních filmových festivalech /jihokorejský Pusan, německý Cottbus a americké Chicago/.

Hlavní roli v tragikomickém příběhu vytvořil jeden z neslibnějších herců své generace Jakub Gierszał /1988, Krakov, Polsko/. Jeho otec Marek Gierszał, známý polský divadelní režisér, pracuje převážně v Německu. Když bylo Jakubovi pár měsíců, přestěhoval se s rodiči do Hamburku. O jedenáct let později se Jakub vrátil do Polska a usadil se v městě Toruń, kde se narodila jeho matka. Vystudoval divadelní školu v Krakově, mluví plynule německy a anglicky. Mimo filmy miluje sport /plavání, lyžování, snowboard/ stejně jako motorky a koně. **Mladý nadějný herec je nositelem několika prestižních polských filmových cen, např.: Złota Kaczka 2011 a cena Zbyszka Cybulského pro nejlepšího herce za film *Místnost sebevrahů* /2011/, kde ztvárnil roli rebela z dobré rodiny končícího tragicky. Debutoval a ihned známým se stal díky roli v dramatu *Vše, co miluji* /2009/, ve snímku nominovaném za Polsko na Oscara. **V roce 2012 se na prestižním Berlinale představil jako současný evropský herec v rámci projektu Shooting Stars.****

Zyga je rebel od přírody, vysvětluje režisér filmu. Hledali jsme pro film herce typu Jamese Deana, citlivého outsidera, který se stane postupem času mocným a vlivným. Jakub Gierszał je pro tuto roli ideální. Je to zdánlivě klid'as, který stojí bokem, ale má charisma.

Zajímavostí je, že **filmové scény Yumy odehrávající se v Německu ve Frankfurtu nad Odrou se natáčely v České republice v Ostravě a Karvině.** Podle vyjádření tvůrců filmu: město Ostrava mělo k obrazu kapitalistického západu devadesátých let nejbližší.

SPOLEČENSKÉ POZADÍ:

Zlatý věk „yummy“

Film je inspirován skutečnými událostmi a mluví jazykem klasických akčních filmů, což je klíč k pochopení tehdejší situace v devadesátých letech na německé hranici. Dokonce i dnes, když dojde na téma zrození polského kapitalismu, je výraz „yuma“ považován za tabu. Hlavní hrdina Zyga, je mladý romantický muž, který se vrhá do víru historických událostí a ty ho odnášejí ne zrovna dobrým směrem... Je to doba, ve které si společnost dokázala ospravedlnit a přijmout zločin jako běžnou součást života, poznamenal Piotr Mularuk.

Krátce po pádu socialismu začala řádit „yuma“ na polsko-německé hranici, šlo o masové rozkrádání mladými Poláky v Německu. Bylo to něco jako sport, ale také cesta, jak získat značkové oblečení, volkmena a další věci, které si daná rodina nemohla dovolit. Toto období charakterizoval Wojciech Jankowski v roce 1994 v „Gazeta Wyborcza“ takto:

Můžete vidět dvacetiletý děcka ve značkovém oblečení, jak se každý den poblíž hraničního přechodu prohání v drahých západních autech, stejně tak jako je potkáte v těch nejdražších restauracích v Zhořelci. Každý z okolí ví, co dělají pro své živobytí. /.../ Mezi dospívajícími se zpráva šířila rychle a stále více lidí přijíždělo do Německa i z větších vzdáleností od západní hranice. „Yuma“ zkrátka začala přitahovat širší okruh veřejnosti.

Zlatý věk „yumu“ odezněl po několika letech. V roce 2003 napsal známý novinář Paweł Smolenski v „Gazeta Wyborcza“: „Yuma“ *neboli kradení v Německu rozšířené mezi mladými Poláky je mrtvé*. Němci zlepšili bezpečnostní podmínky a před obchody začali hlídkovat strážníci. Posílili také bezpečnostní opatření a nainstalovali nejmodernější kamerové systémy. Tyto kroky umožnili rozpoznat gangy už z dálky. Zároveň polský spotřební trh byl již nasycen. Kolik barevných televizí, stereo systémů a horských kol může vlastnit jedna domácnost? „Yuma“ zemřela z mnoha důvodů, ale rozhodně ne pro to, že by ji společnost odsuzovala nebo by pro ni byla nepřijatelná. Prostě pro to, že přišel čas, kdy už to začalo být pro zloděje nebezpečné a už se to ani nevyplatilo. Někteří ze zlodějů seděli několik let za pašování, vloupání, drogy nebo rvačky. Někteří z nich zemřeli při vyřizování účtů. Někteří se zabili při řízení pod vlivem alkoholu a někteří zemřeli na předávkování. Někteří odešli a použili svoje peníze na zbudování pohraničních stánků a trhů. Jiní šli do školy a stali se slušnými lidmi. V každém případě fenomén zvaný „yuma“ se těšil velkému zájmu také sociologů. V roce 2009 profesor Grzegorz Gorzelak, ekonom a specialista na problematiku regionálního rozvoje, shrnul „yumu“ v „Gazeta Wyborcza“ následujícím způsobem: „Yuma“, *prostituce a pašování vzkvétalo. Možná si z toho někdo udělal dobré živobytí, ale rozhodně bylo těžké tuto skutečnost přiznat v průzkumech veřejného mínění. Rozhodně to není nic, na co by Poláci byli hrdí.*

ROZHOVOR RAFAŁA WILKUSZE S REŽISÉREM:

Jste režisérem a zároveň producentem debutu Yuma, nakolik bylo obtížné zastávat obě profese zároveň?

Příšerné! Člověk musí spoléhat pouze na sebe. /.../ Režisér je neustále v pozici, kdy bojuje proti tomu chlápku s penězi. A režisér obvykle vyhraje, protože pro něho je to film, oproti tomu pro producenta je to jen další práce. Režisér má mnohem lepší pozici ve vyjednávání, protože je to on, kdo nese svoji kůži na trh, kdo bude pod filmem podepsán jménem a nikoliv výrobní společností. Existují samozřejmě hranice. Je jasné, že jsem nebyl schopen udělat všechno, co jsem chtěl, aniž by to nemělo nějaké následky. Chtěl jsem činit finální rozhodnutí na vlastní pěst, ale také jsem naslouchal radám svého týmu, které zněly: bude Tě to stát celé jmění... Například ve

scéně barové rvačky jsem měl na začátku představu mít na place osmdesát lidí. Věděl jsem přesně, jak to správně natočit, aby to ve filmu fungovalo. Po fázi filmových příprav jsem se od rekvizitáře dozvěděl, že náklady na jednu speciální „bezpečnou“ láhev jsou dvě stě zlotých a speciální rozbitné židle dokonce tisíc pět set zlotých. Takže bylo jasné, že musíme snížit naše požadavky. Nakonec to dopadlo tak, že jsme měli dva stoly, dvě židle, deset láhví a jedno okno na rozbití. Nakonec to nedopadlo vůbec špatně, ale s větším rozpočtem, by to bylo samozřejmě lepší. Mohl jsem být tvrdohlavý a udělat rvačku opravdu velkou jako v „Dodge City“. Ale nakonec se to realizovalo za šest až osm hodin, i když původně se to mělo točit celé dva dny. To je realita natáčení filmů v Polsku, tohle není Hollywood a na to by bylo nebezpečné zapomenout.

Jak jste přišel na téma snímku Yuma?

Inspiroval mě článek v „Gazeta Wyborcza“, který popisoval fenomén „yuma“: nájeddy zlodějíčku z polského pohraničí do Německa. Nakolik jsem autenticky zachytil tuto skutečnost? Náš příběh řeší mládí, nevinnost, úspěch a porážku. Hlavní hrdina Zyga byl inspirován skutečnou postavou. Původní Zyga byl zastřelen klenotníkem při vloupačce do jeho obchodu. Jeho přítel ho zradil a nechal ho na místě vykrvácet. „Král yumy“ se stal legendou hlavně proto, že všechno údajně začalo jako nevinná věc. Byl zřetelně odlišný od všech těch ostatních „yumáků“. Byl zamilovaný, nepil a neužíval si s prostitutkami. Je klidně možné, že věřil i tomu, že nepáchá žádné zločiny, protože krástej jako „yuma“ nepovažoval za zločin.

Ve filmu je několik akčních scén, jak jste zvládli přesně popsat způsoby vloupaček?

Bývalí „yuma“ zlodějíčci mlčí, nikdo nic do dneška neprozradil. Známe dopad jejich akcí, ale neznáme žádné detaily. Například horská kola. Z ničeho nic bylo kol v pohraničních městech nepřeberné množství. Dováželi se z Německa a ve velkém. Zřejmě byly kradeny z obchodů po kvantech. Jeden z „yuma“ zlodějů mi prozradil, že jezdil do německých škol, kleštěmi zničil bezpečnostní řetěz, dal si dvě kola na záda a na třetím odjel. Zastavení toku Odry, to byl další příklad absurdního chování. Pracovníci na přehradě v určitou hodinu snížili stav vody, aby „yuma“ mohla se svojí kořistí pohodlně přejít. Bohužel tento moment nešel kvůli výši rozpočtu ztvárnit v našem filmu. Potřeboval bych milion zlotých a týden natáčení, což nešlo. Čím více jsem studoval praktiky „yuma“, tím více jsem byl znechucen.

Zapůsobila tato krize na další vývoj scénáře?

Ano, hodně. Rozhodli jsme se s Wojtkem Gajewiczem, který se zapojil do psaní scénáře až dva roky poté, co jsem začal, že musíme zapůsobit na budoucí publikum, proto nutně potřebujeme, aby měli hlavní hrdiny filmu rádi. Což byl hlavní důvod, proč jsme se zaměřili na začátky fenoménu „yuma“. Chtěli jsme, aby naši hrdinové byli chlapci, kteří to v životě neměli jednoduché a to nejen z vlastního zavinění. To byl ten moment, kdy jsme se začali zabírat nejen tématem krádeží a zločinu, ale také lásky,

radosti ze života a ideály. /.../ Období po pádu totality by se dalo přirovnat k éře na divokém západě - stejně jako ve skvělém seriálu „Deadwood“.

Nakolik se odrazila ve filmu inspirace žánrem westernu?

Když mi bylo deset, tak jsem se rozhodl, že chci dělat filmy. V té době jsem žil v USA a byl jsem fascinován westerny. Četl jsem pořád dokola Zane Greye a Louis L'Amoura. /.../ Pokud jde o můj film, nikdy mě nenapadlo, že dělám western. Poukázali na to Francouzi a srovnávali můj film s „Deadwood“, což byl pro mě velký kompliment.

Bylo náročné vytvořit podmínky pro zobrazení reality začátku devadesátých let?

Byla to velká výzva, ale bylo to drahé a složité. Kupodivu bylo poměrně snadné najít oblečení. Dnešní móda je totiž celkem podobná odívání počátku devadesátých let. Například módní design, střih kalhot je téměř totožný. Náročnější byly rekvizity /např. starý televizor/.

Jak probíhalo herecké obsazení?

Hledali jsme správné herce po celém Polsku. Na role mladých hrdinů byly snad stovky uchazečů. Pořádali jsme konkurz snad na každou roli v daném věkovém rozsahu. Jakub Gierszał právě vyšel divadelní školu. Dělali jsme i herecké zkoušky, ale ty byly závislé na dostupnosti herců. Skoro všichni herci v Polsku hrají v divadlech a to je vždy pro filmaře náročné, jak to sladit s natáčením snímku. Jakuba a jeho gang jsem brávil do malých měst, nechal jsem je poslouchat příběhy zlodějíčků z „yummy“. Pro ztvárnění jejich rolí to bylo opravdu podstatné.

PROFIL REŽISÉRA:

PIOTR MULARUK /1966, Varšava, Polsko/

Režisér, scenárista a producent /spolumajitel produkční společnosti Yeti Films/. Studoval anglistiku na Varšavské univerzitě. V roce 1993 absolvoval studium režie na City University of New York. V roce 1996 se přestěhoval do Polska, kde režíroval dokumenty, hudební videoklipy, reklamy, televizní inscenace, často na motivy děl známých polských spisovatelů (např. *Stół* /2000/, *Skarb* /2000/, *Pan Dwadrzewko* /2004/). V roce 2002 založil vlastní nezávislou polskou produkční společnost Yeti Films. Jako koproducent se podílel např. na snímku Petera Greenawaye Rembrandtova *Noční hlídka* /2007/ či na dokumentu Pavla Štingla *Ghetto zvané Baluty* /2008/. Snímek *Yuma* je jeho celovečerní debut.